

ІСУС НАВИН

Розділ: **1** 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24

РОЗДІЛ: 1

Після смерти Мойсея, Господнього раба, сказав Господь Ісусові Навинові (синові Нуна), слугі Мойсея:

² “Мойсей, слуга мій, помер; тож устань, перейди оцей Йордан, ти й увесь цей народ, у землю, що я дам їм (синам Ізраїля).

³ Усяке місце, де ступите підошвою ноги вашої, я дам вам, як сказав був Мойсеєві.

⁴ Від пустині до цього Ливану й від великої ріки, ріки Ефрату, уся земля хеттितська, аж до Великого моря на захід сонця, буде вашим краєм.

⁵ Ніхто не встоїть перед тобою, поки віку твого; як був я з Мойсеєм, так буду з тобою; я не полишу тебе і не покину.

⁶ Будь мужнім і хоробрим: ти бо маєш передати цьому народові в посілість землю, про яку я клявся їхнім батькам, що дам їм.

⁷ Лише будь мужнім і вельми хоробрим, щоб достеменно чинити за законом, як наказав тобі Мойсей, слуга мій. Не звертай від нього ні праворуч, ні ліворуч, щоб тобі щастило в кожній твоїй справі.

⁸ Нехай книга цього закону ніколи від твоїх уст не віддаляться, і розважатимеш над нею день і ніч, щоб пильно виконати все, що в ній написано; тоді бо матимеш успіх у твоїх справах і тоді буде тобі щастити.

⁹ Отож наказую тобі: будь мужнім і хоробрим; не лякайся й не падай духом, бо Господь, Бог твій, з тобою, куди б ти не подався.”

¹⁰ І повелів Ісус начальникам народу:

¹¹ “Перейдіть посеред народу й накажіть народові: Заготуйте собі живности, бо через три дні ви перейдете через оцей Йордан, щоб увійти і зайняти землю, що Господь, Бог ваш, дає вам у посілість.”

¹² До рувимлян же та гадіїв та до півколіна манассіян Ісус промовив:

¹³ “Спогадайте слово, що вам заповідав Мойсей, слуга Господній, коли сказав: Господь, Бог ваш, дав вам спокій і дав вам цю землю.

¹⁴ Жінки ваші, діти ваші й ваша скотина зостануться в землі, що Мойсей дав вам по цім боці Йордану; ви ж усі, боєздатні люди, виступите збройно на чолі з братами вашими і допоможете їм,

¹⁵ аж поки Господь не дасть спокою вашим братам, як і вам, і вони теж не заволодіють землею, що Господь, Бог ваш, дасть їм. Тоді повернетесь собі у вашу спадкоємну землю й володітимете нею, у землю, що Мойсей, раб Господній, дав вам

по цім боці Йордану, на схід сонця.”

16 І відповіли вони Ісусові: “Усе, що повелів єси нам, зробимо, і куди б ти нас не післав, підемо.

17 Так, як слухалися ми в усьому Мойсея, так слухатимемо й тебе, аби тільки Господь, Бог твій, був з гобою, як був з Мойсеєм.

18 Кожний, що ставитиме спротив твоєму повелінню й не слухатиметься твого наказу в усьому, буде покараний смертю. Будь тільки мужнім і хоробрим.”

РОЗДІЛ: 2

3 Шіттіму послав Ісус Навин двох чоловіків потай на розглядини, наказавши їм: “Ідіть, обстежте країну, особливо ж Єрихон.” Пішли вони та й зайшли в хату блудниці, на ім'я Рахав, та й заночували там.

2 Але цареві єрихонському було донесено: “Ось прийшли сюди цієї ночі якісь люди з ізраїльтян на розглядини краю.”

3 І послав цар єрихонський до Рахав з наказом: “Виведи людей, що прибули до тебе та й увійшли до тебе в хату, бо вони прийшли обстежити всю країну.”

4 А молодиця, що взяла була й сховала обох чоловіків, каже: “Воно правда, що прийшли були до мене чоловіки, та звідкіль вони, мені не відомо.

5 Але як смеркалось і мали замикатись брами, вони вийшли; не знаю, кудю подалися ці люди. Поспішіться за ними, то й наздоженете їх.”

6 Сама ж, вивівши їх на покрівлю, сховала у льнянім бадиллі, що було складене в неї на горищі.

7 От люди й кинулися за ними навздогін шляхом до Йордану, до броду; і зараз же, як вийшли ті, що гналися за ними, замкнено (міську) браму.

8 Перше ніж поклалися ті спати, вийшла вона до них на горище,

9 та й каже до них: “Я знаю, що Господь дав вам цей край, бо на нас напав страх перед вами, й усі мешканці краю помліли перед вами;

10 чували ми про те, як Господь висушив був воду у Червонім морі перед вами, як ви виходили з Єгипту, і про те, що ви були вчинили обом царям аморійським, Сихонові та Огові, по тім боці Йордану, що ви їх вигубили.

11 Почули ми про це, й охляло серце наше, і ні в кого нема більш духу перед вами, бо Господь, Бог ваш - Бог на небі вгорі і на землі внизу.

12 Отож клянїться мені, прошу, Господом, що за мою добрість до вас і ви теж покажете добрість домові батька мого, вдайте мені певний знак,

13 що залишите живими батька мого й матір мою, і братів моїх, і сестер моїх, і всіх тих, що їм належать, і вирятуйте життя наше від смерті.”

14 І відказали їй чоловіки: “Душі наші позакладаємо за вас, якщо ви не розголосите цієї нашої справи; а коли Господь дасть нам цю землю, ми виявимо до тебе добрість і вірність.”

15 Тоді вона спустила їх через вікно мотузком додолу, бо хата її була при самім мурі.

16 І сказала їм: “Ідіть у гори, щоб не надибала вас погоня, й переховайтесь там три дні, поки не повернеться погоня назад, а тоді підете собі вашою дорогою.”

17 Відказали їй чоловіки: “Ми хочемо виконати клятву, якою ти змусила нас поклястись.

18 Ось як ми увійдемо в землю, ти прив'яжеш до вікна, через яке спустила нас долів,

оту червоноткану мотузку й збереш до себе в хату твого батька і твою матір, і твоїх братів, і всю родину твого батька.

19 Хто ж вийде за двері твоєї хати на вулицю, кров його буде на його голові, а ми будемо безвинні. Усіх же тих, що будуть із тобою в хаті - кров їх на нашій голові, якби хто до них приторкнувся.

20 Коли ж ти розголосиш про цю нашу справу, ми будемо вільні від клятви, якою ти нас примусила поклястись."

21 Вона їм каже: "Гаразд, нехай буде по вашому." І відпустила їх, і як вони пішли, прив'язала червону мотузку до вікна.

22 Пішли ті і, прибувши в гори, просиділи там три дні, аж поки не повернулася погоня, що їх шукала скрізь по дорозі, але не найшла.

23 Тоді оті два чоловіки, спустившись з гір, повернулися назад, перейшли (через Йордан), прийшли до Ісуса Навина і розповіли йому все, що їх спіткало.

24 І сказали вони Ісусові: "Господь віддав нам у руки всю землю, а всі її мешканці отетеріли перед нами."

РОЗДІЛ: 3

У став Ісус і всі сини Ізраїля рано-вранці й рушили вони з Шіттіму та й прибули до Йордану й заночували там перше, ніж переправитись через нього.

2 А як проминуло три дні, громадська старшина перейшла по таборі,

3 наказуючи народові: "Як побачите кивот завіту Господа, Бога вашого, та священиків-левітів, що несуть його, рушайте з вашого місця й ідіть слідом за ним.

4 Та нехай буде між вами і ним віддалі яких дві тисячі ліктів; не наближуйтесь до нього! Таким робом знатимете дорогу, якою маєте простувати: бо цією дорогою ви ще ніколи не ходили."

5 І сказав Ісус народові: "Освятіться, бо взавтра Господь буде творити чудеса між вами."

6 А до священиків Ісус промовив: "Візьміть кивот завіту та простуйте перед народом." І взяли вони кивот завіту й пішли перед народом.

7 Господь сказав Ісусові: "Сьогодні почну звеличувати тебе в очах всього Ізраїля, щоб вони зрозуміли, що як я був з Мойсеєм, так буду і з тобою.

8 Ти ж повелиш так священикам, що несуть ковчег завіту: Як дійдете до Йордану, станьте на краю берега."

9 І промовив Ісус до синів Ізраїля: "Підійдіть ближче та послушайте слів Господа, Бога вашого.

10 Ось по чому визнаєте, що посеред вас є Бог живий, і що він прожене геть з-перед вас ханаанян, хеттитів, хіввіїв, перізіїв, гіргашіїв, аморіїв та євусіїв:

11 оце кивот завіту Господа всієї землі пройде перед вами через Йордан.

12 Тому виберіть собі дванадцять чоловік з колін Ізраїля, по одному чоловікові з коліна.

13 І коли ноги священиків, що несуть кивот заповіту, Господа всієї землі, стануть у воді йорданській, води йорданські розділяться: ті, що надпливають згори, стануть валом."

14 Як же народ рушив зо своїх наметів, щоб переправитись через Йордан, священики, що несли ковчег завіту, були перед народом.

¹⁵ І як тільки ті, що несли кивот, прийшли до Йордану, і ноги священиків, що несли кивот, замочилися край води, - Йордан же виступає всюди з берегів під увесь час жнив, -

¹⁶ вода зупинилась: та, що текла згори, стала валом вельми далеко, коло міста Адам, що біля Цартану; а та, що текла вниз у Арава-море, хоре Солоне, цілком відплила, і народ перейшов (Йордан) навпроти Єрихону.

¹⁷ Священики ж, що несли ковчег завіту, стояли на суші посеред Йордану непорушно, тим часом як увесь Ізраїль переходив по сухому, аж покіль увесь народ не перейшов через Йордан.

РОЗДІЛ: 4

І коли увесь народ закінчив переправу через Йордан, сказав Господь Ісусові:

² “Виберіть собі з народу дванадцять чоловік, по чоловікові з кожного коліна,

³ і повелить їм: Візьміть собі звідсіль, з-посеред Йордану, з того місця, де стояли ноги священиків, дванадцять каменів, та й понесіть їх із собою й покладіть на тому місці, де заночуєте цієї ночі.”

⁴ Тоді Ісус покликав дванадцять чоловік, яких призначив із синів Ізраїля, по чоловікові з кожного коліна,

⁵ і сказав їм: “Ідіть перед ковчег Господа, Бога вашого, на середину Йордану, та винесіть кожен з вас по каменю на плечах, по числу колін синів Ізраїля,

⁶ щоб то було між вами знак; як питатимуть вас колись ваші сини: що воно, мовляв, значить, оте каміння? -

⁷ ви їм відповісте: Бо вода йорданська розділилась перед кивотом завіту; як він переходив через Йордан, вода йорданська розділилась, і це каміння має бути для синів Ізраїля на вічну пам'ять.”

⁸ І як велів Ісус, так і вчинили сини Ізраїля; взяли дванадцять каменів з-посеред Йордану, як Господь заповів був Ісусові, по числу колін синів Ізраїля, і винесли їх із собою на місце, де заночували, і там їх поклали.

⁹ Потім Ісус поставив Дванадцять каменів також серед Йордану, на тому місці, де стояли йогі священиків, що несли кивот завіту; і zostались вони там посьогодні.

¹⁰ Священики ж, що несли ковчег, стояли серед Йордану, аж поки не виконано все те, що наказав був Господь Ісусові промовити до людей, і згідно з усім, що Мойсей доручив був Ісусові. А народ переходив, поспішаючи.

¹¹ Після того як увесь народ скінчив переправу, перейшов і кивот Господній, і священики поперед народу.

¹² Рувимляни, гадії й півколіна Манассії перейшли збройно на чолі синів Ізраїля, як наказав був їм Мойсей.

¹³ До сорока тисяч збройного люду двинулося перед Господом на війну в степи єрихонські.

¹⁴ Того дня звеличив Господь Ісуса в очах усього Ізраїля, й вони поважали його так, як поважали Мойсея, поки було віку його.

¹⁵ Господь сказав Ісусові:

¹⁶ “Вели священикам, що несуть кивот свідoctва, щоб вийшли з Йордану.”

¹⁷ І повелів Ісус священикам: “Вийдіть з Йордану!”

¹⁸ І як священики, що несли кивот Господнього завіту, вийшли з-посеред Йордану, і

ноги їх торкнулися суші, повернулась йорданська вода до русла свого й розіллалась, як і перше скрізь понад берегами.

19 Народ вийшов з Йордану десятого дня першого місяця й отаборився в Гілгалі, по східнім боці Єрихону.

20 Тих же дванадцять каменів, що взяли були з Йордану, поставив Ісус у Гілгалі,

21 і сказав до синів Ізраїля: "Якщо ваші сини питатимуть колись батьків своїх: Що то за каміння? -

22 то ви поясните синам вашим: Ізраїль перейшов по-сухому Йордан цей.

23 Бо Господь, Бог ваш, висушив йорданську воду перед вами, аж поки ви не перейшли, так само як зробив був Господь, Бог ваш, із Червоним морем, що висушив був перед нами, аж поки не перейшли ми;

24 щоб усі народи на землі знали руку Господню, що вона могутня, й щоб ви боялись Господа, Бога вашого, завжди."

РОЗДІЛ: 5

Як же всі царі аморійські, що по тім боці Йордану на заході, і всі царі ханаанські, що над морем, почули, що Господь висушив йорданську воду перед синами Ізраїля, аж поки вони не перейшли, серце їм зомліло і в них дух підупав супроти синів Ізраїля.

2 Того часу повелів Господь Ісусові: "Зроби собі камінні ножі й обріж удруге синів Ізраїля."

3 І зробив собі Ісус камінні ножі й обрізав синів Ізраїля на Аралот-горбі.

4 А причина, чому Ісус обрізав їх, була ось яка: всі люди, що були вийшли з Єгипту, чоловічої статі, всі здатні до бою, повмирали в дорозі на пустині, по виході з Єгипту.

5 Бо весь народ, що був звідти вийшов, був обрізаний, а весь народ, що народився в пустині, в дорозі, по виході з Єгипту, не був обрізаний.

6 Сорок бо років сини Ізраїля блукали в пустині, поки не вимер увесь народ, тобто здатні до бою, що вийшли були з Єгипту, а то тому, що вони не послухалися слів Господніх; то Господь поклявся їм, що не побачать вони землі, яку прирік був їхнім батькам віддати нам, землю, що молоком і медом тече.

7 А замість них воздвигнув їхніх синів. Їх ось і пообрізував Ісус, вони ж були необрізані, в дорозі бо їх не обрізувано.

8 Коли вже весь люд до одного пообрізувано, пересиділи вони в таборі, аж поки не повигоювались.

9 І сказав Господь Ісусові: "Сьогодні зняв я з вас єгипетський сором. "Тим і названо те місце Гілгал аж по цей день.

10 І отаборилися сини Ізраїля в Гілгалі; на чотирнадцятий день першого місяця ввечорі вони святкували Пасху на степах єрихонських.

11 На другий день Пасхи їли вони з урожаю тієї землі: неквашений хліб та пражене зерно.

12 Того самого дня, як вони стали їсти з урожаю землі, перестала падати манна; не було в синів Ізраїля більш манни, і вони харчувались у цім році з плодів Ханаан-землі.

13 Якже Ісус був під Єрихоном, звів він очі, аж бачить: стоїть перед ним якийсь чоловік з голим мечем у руці. Підійшов до нього Ісус та й питає: "Чи ти наш, чи з ворогів наших?"

¹⁴ А той відказав: “Ні! Я начальник Господнього війська; прийшов я тепер.” І впав Ісус лицем до землі, поклонивсь та й каже до нього: “Що велить мій владика слугі своєму?”

¹⁵ Начальник Господнього війська й каже до Ісуса: “Скинь з ніг твоє взуття, бо місце, де стоїш, святе.” І Ісус вчинив так.

РОЗДІЛ: 6

Єрихон зачинився і замкнувся кріпко перед синами Ізраїля; ніхто не виходив, ані не входив до нього.

² І сказав Господь Ісусові: “Ось даю тобі в руки Єрихон і його царя та його сильних войовників.

³ Ви всі, здатні до війни, обійдете навкруги міста один раз; і так робитимете шість днів.

⁴ Сім священиків нехай несуть перед кивотом сім сурем з баранячого рогу, а дня сьомого обійдете сім разів навкруги міста, й нехай священики засурмлять.

⁵ Як же засурмлять у баранячий ріг, то весь люд, як тільки почує знак трубний, хай кликне сильним окликом, і мури міста впадуть на землю, і народ увійде до нього там, де хто стояв.”

⁶ І покликав Ісус Навин священиків і сказав їм: “Візьміть кивот завіту, а сім священиків нехай несуть сім труб з баранячого рогу перед ковчегом Господнім.”

⁷ А до народу він сказав: “Ідіть наперед і обійдіть навколо міста; збройні ж перед кивотом Господнім.”

⁸ І так воно сталось, як наказав Ісус народові; сім же священиків, що несли сім сурем із баранячих рогів, виступили перед Господом і засурмили, а кивот Господнього завіту йшов за ними.

⁹ Збройні ж йшли перед священиками, що сурмили, а ті, що тяглися ззаду, йшли за ковчегом і, йдучи, сурмили.

¹⁰ І повелів Ісус народові: “Не вигукуйте, щоб і голосу вашого не було чути й щоб ні пари з уст ваших, поки я не повелю вам: Гукайте! - тоді й видайте бойовий оклик.”

¹¹ Ісус обвів ковчег Господній один раз навколо міста, й потім повернулись у табір і там переночували.

¹² Устав Ісус рано-вранці, і священики взяли ковчег Господній.

¹³ Сім священиків, що несли сім сурем з баранячих рогів, йшло перед кивотом Господнім та, йдучи, все трубили в труби, а збройні йшли перед ними; ті ж, що сунули ззаду, йшли за кивотом Господнім і, йдучи, сурмили.

¹⁴ Отаким робом на другий день обійшли вони один раз навколо міста і повернулись у табір. Так чинили вони шість днів.

¹⁵ Сьомого ж дня встали вони рано, коли займалося на зорю, та й обійшли звичайним робом сім разів навколо міста; тільки цього дня обійшли вони сім разів навколо міста.

¹⁶ А за сьомим разом засурмили священики, й Ісус сказав людям: “Гукайте! бо Господь дав вам місто.

¹⁷ І нехай місто, саме воно з усім, що є в ньому, буде знищене для Господа. Живою зостанеться тільки Рахав блудниця й усі, що з нею в хаті, бо вона переховала посланців, що їх ми були послали.

- 18** Самі ж ви бережіться добре забороненого, щоб, бува, не накликали на себе прокляття, взявши що з забороненого, та не підвели табір Ізраїля під анатему й не навели на нього якогось лиха.
- 19** Все срібло й золото й увесь мідний та залізний посуд нехай буде посвячений Господеві й увійде в Господню скарбницю.”
- 20** І закричав народ, і засурмили. А як почув народ звук трубний, ще дужче закричав, і впали мури міста на землю, й народ запопався дертися в місто, кожен прямо перед собою, й захопили місто.
- 21** І знищили вони вістрям меча, як анатему, все, що було в місті, чоловіків і жінок, і молодих і старих, волів, овець і ослів.
- 22** Обом же розглядачам краю звелів Ісус: “Ідіть у хату до блудниці й, як заприсяглися ви їй, виведіть звідти жінку з усім, що їй належить.”
- 23** Увійшли ті молоді розглядачі й вивели Рахав з батьком її та матір'ю, з її братами й з усім, що їй належало, та й усю її рідню вивели вони й лишили поза ізраїльським табором.
- 24** Місто ж і все, що було в ньому, спалили; тільки срібло та золото та мідний і залізний посуд віддали в скарбницю Господнього дому.
- 25** А Рахав блудницю, родину її батька і все, що було в неї, залишив Ісус живими, і пробуває вона серед Ізраїля й досі, бо переховала вона вивідувачів, що був послав Ісус розстежити Єрихон.
- 26** Того часу проголосив Ісус таке прокляття: “Проклятий хай буде перед Господом той, хто зважиться відбудувати це місто. Він заснує його на первородному своєму, а на наймолодшому поставить його браму.”
- 27** Господь був з Ісусом і слава про нього рознеслась по всій країні.

РОЗДІЛ: 7

Та сини Ізраїля провинилися щодо забороненого, бо Ахан, син Кармі, сина Завді, сина Зераха, з коліна Юди, узяв із забороненого, і запалав гнів Господній проти синів Ізраїля.

- 2** Ісус послав людей з Єрихону в Аї, що поблизу Бет-Авена, на схід від Бетела, і сказав їм: “Ідіть і розгляньте край.” Люди пішли й розстежили Аї.
- 3** І повернулись вони до Ісуса й кажуть йому: “Не треба йти всьому народові. Нехай підуть якихось дві-три тисячі та й ударять на Аї. Не труди туди всього люду, бо їх мало.”
- 4** От і пішло туди з народу якихось три тисячі чоловік, але мусіли були втікати від аїян,
- 5** що вбили з них якихось тридцять шість чоловіка, і гналися за ними з-перед брам аж до Шеваріму, б'ючи їх здовж по схилу. Серце розтануло в народі й узялося водою.
- 6** Тоді Ісус роздер на собі одіж і упав обличчям до землі перед кивотом Господнім аж до вечора, він і старші Ізраїля; і посипали вони собі землею голови.
- 7** І сказав Ісус: “Ой Господи, Боже! Чи то ж на те перевів ти через Йордан народ цей, щоб видати нас у руки Аморія, щоб знищити нас? Коли б то ми радше були zostались по той бік Йордану!
- 8** Ой Господи, і що я маю казати після того, як Ізраїль удався до втечі від своїх ворогів?

- ⁹ Почують "про це ханааняни й усі мешканці краю, оточать нас та й викоринять із землі наше ім'я. І що тоді ти вчиниш для великого імени твого?"
- ¹⁰ А Господь промовив до Ісуса: "Встань! Чого це припав ти лицем до землі?"
- ¹¹ Ізраїль згрішив, він переступив союз мій, що я їм заповідав; присвоїли собі дещо із забороненого та й, укравши, сховали його, поклавши в своїм обозі.
- ¹² Тому то й не здолають сини Ізраїля встоятися перед своїми ворогами й тікатимуть навтеки від них, бо вони підпали під прокляття. Не буду я більше з вами, якщо не усунете прокляте з-поміж себе.
- ¹³ Встань! Освяти народ і повели: Освятіться на завтра, бо так каже Господь, Бог Ізраїля: Проклятий перебуває, Ізраїлю, посеред тебе. Ти не здолаєш устоятися перед твоїми ворогами, поки не усунете прокляте з-поміж себе.
- ¹⁴ Ось тому завтра вранці ви виступите сюди коліно за коліном; і те коліно, що його вкаже Господь, приступить за родами, рід же, що виділить Господь, приступить дім за домом, а дім, що його вкаже Господь, приступить чоловік за чоловіком.
- ¹⁵ Того, що піймають із забороненим, сплять вогнем разом з усім його майном, бо він переступив заповіт Господній і вчинив ганебну річ в Ізраїлі."
- ¹⁶ Встав Ісус рано вранці й звелів Ізраїлеві приступити коліно за коліном, і жереб упав на коліно Юди.
- ¹⁷ Тоді велів він приступити родам Юди, й жереб упав на рід Зераха, далі наблизився рід Зераха, дім за домом, і був вказаний дім Завді;
- ¹⁸ врешті звелів приступити його домові, чоловік за чоловіком, і жереб випав на Ахана, сина Кармі, сина Завді, сина Зераха, з коліна Юди.
- ¹⁹ І сказав Ісус до Ахана: "Сину мій, дай славу Господеві, Богові Ізраїля, й вияви пошану до нього. Признайся мені, що вчинив ти; не втаюй передо мною нічого."
- ²⁰ І відповів Ахан Ісусові: "Справді я згрішив перед Господом, Богом Ізраїля; ось таке вчинив я:
- ²¹ побачив я між здобичю гарний плащ шінеарський, двісті шеклів срібла та паличку золота вагою п'ятдесят шеклів. Зазіхнув я на те та й узяв собі; он воно закопане в землі серед мого шатра; срібло під ним насподі."
- ²² Послав тоді Ісус посланців, і ті побігли до шатра, аж воно так: сховано все в шатрі в нього, а срібло насподі.
- ²³ Взяли вони все те з шатра, принесли до Ісуса й до всіх синів Ізраїля та й поклали перед Господом.
- ²⁴ Тоді Ісус узяв Ахана, сина Зераха, срібло, плащ і паличку золота, синів його й дочок його, волів його та ослів його й його вівці та шатро, і все, що було в нього, і разом з усім Ізраїлем випровадив їх на Ахор-долину.
- ²⁵ І промовив Ісус: "Чому навів ти на нас нещастя? Нехай же так Господь наведе сьогодні на тебе нещастя." І увесь Ізраїль побив його камінням і, каменувавши їх, спалили.
- ²⁶ Над ним насипано велику купу каміння, що стоїть по цей день. Тоді Господь припинив палкий гнів свій. Тому і називається те місце по цей день Ахор-долина.

РОЗДІЛ: 8

Господь сказав Ісусові: “Не бійся і не занепадай на душі. Візьми з собою весь люд, здатний до бою, та встань і йди на Аї. Ось я даю тобі в руки царя Аї, його народ і його місто; й його землю.

² Ти зробиш з Аї та з його царем, як був зробив з Єрихоном та його царем; одначе здобич і скотину заберете собі. Та гляди, зроби засідку з тилу міста.”

³ Вирядився Ісус зо своїм збройним людом, щоб іти на Аї. Вибрав він тридцять тисяч хоробрих вояків та й вислав їх уночі

⁴ з таким наказом: “Глядіть, ви маєте зробити засідку на місто, з тилу міста; не відходьте надто далеко від міста й будьте всі наготові.

⁵ Я ж з усім народом, що зо мною, підійдемо до міста, і як вони вийдуть проти нас, як першим разом, ми будемо втікати від них.

⁶ І от вони кинуться за нами, аж поки ми їх відтягнемо від міста, бо гадатимуть, що ми втікаємо, як і перше, від них; і як ми будемо втікати від них,

⁷ ви встанете з засідки й займете місто; Господь, Бог ваш, дасть вам його в руки.

⁸ А як візьмете місто, запалите його вогнем, чинивши згідно з Господнім словом. Глядіть же, Це мій вам наказ!”

⁹ І вислав їх Ісус, і пішли вони в засідку й засіли між Бетелом та Аї, на захід від Аї. Ісус же ночував тієї ночі серед народу.

¹⁰ На другий же день устав Ісус рано-вранці, переглянув військо й рушив на його чолі, сам він і старшина Ізраїля, на Аї-місто.

¹¹ Увесь збройний люд, що був з ним, рушив і, наблизившись, підійшов до міста, і отаборився на північ від Аї, так що між ним та містом була долина.

¹² Тоді взяв Ісус яких п'ять тисяч чоловік та й примістив їх у засідку між Бетелом та Аї, на захід від міста.

¹³ А військо розташувалось усім табором на північ від міста, й його задні ряди були на захід від міста; Ісус же провів цю ніч серед долини.

¹⁴ Як же побачив те цар Аї, встав він раненько й рушив у бій проти Ізраїля, сам він і весь його люд, на схил проти Арави. Не знав же він, що за містом засіла на нього засідка.

¹⁵ Ісус і всі ізраїльтяни вдали, ніби їх розбито, і кинулись навтеки по дорозі в пустиню.

¹⁶ І скликано тоді весь народ, що був у місті, щоб гнатися за ними; і кинулись вони за Ісусом і віддалилися від міста.

¹⁷ Нікого не зосталось в Аї, ані в Бетелі, що не вийшов би, щоб гнатися за Ізраїлем; полишили місто відкритим і пустилися в погоню за Ізраїлем.

¹⁸ Тоді Господь промовив до Ісуса: “Простягни списа, що в твоїй руці, проти Аї, бо я даю його тобі в руки.” І простяг Ісус списа, що був у руці його, проти міста.

¹⁹ Як тільки він простяг руку, люди, що були в засідці, схопились хутенько зо свого місця, і бігцем увійшли в місто, взяли його й негайно підпалили.

²⁰ Оглянулись мешканці Аї-міста й побачили дим, що знімається над містом до неба, й ніхто з них не мав уже спромоги ні туди, ні сюди втікати, бо ті, що втікали в пустиню, обернулись проти своєї погоні.

²¹ Ісус і весь Ізраїль, побачивши, що засідка здобула місто і що дим знімається над містом, обернулись назад і розбили людей Аї-міста.

²² Інші вийшли теж з міста їм назустріч, і таким робом опинились вони посеред ізраїльтян, що були з одного й з другого боку, і били їх ізраїльтяни, поки не зосталось ні живого, ні втікача.

- ²³ Царя ж Аї взято живцем і приведено перед Ісуса.
- ²⁴ Як же Ізраїль вибив геть усіх мешканців Аї в полі та в пустині, кудю погналась була за ним погоня, і як усі вони до останнього полягли від вістря меча, увесь Ізраїль повернувся в Аї і вигубив його вістря меча.
- ²⁵ А було всіх тих, що полягли того дня, чоловіків і жінок, дванадцять тисяч, усі мешканці Аї.
- ²⁶ Ісус же не спускав руки своєї з простягнутим списом, докіль не винищив дощенту всіх мешканців Аї.
- ²⁷ Тільки скотину та здобич того міста забрав собі Ізраїль, за Господнім словом, як то Господь наказав був Ісусові.
- ²⁸ Аї ж спалив Ісус та обернув його раз назавжди в могилу-руїну - посьогодні.
- ²⁹ А царя Аї повісив на дереві аж до вечора. Як же зайшло сонце, велів Ісус зняти з дерева його трупа, й кинуть його при вході до міської брами й насипано над ним велику купу каміння, що лежить там по цей день.
- ³⁰ Тоді Ісус спорудив жертовник Господеві, Богові Ізраїля, на Евал-горі,
- ³¹ як доручив Мойсей, слуга Господній, ізраїльтянам і як написано в книзі закону Мойсея: жертовник з нетесаного каміння, якого не торкнулося залізне долітце, - і принесли на ньому всепалення Господеві й жертвували мирні жертви.
- ³² І написав там на каменях відпис закону Мойсея, що його написав він був для синів Ізраїля.
- ³³ Увесь Ізраїль, старші його, урядовці і його судді, стояли по цім і по тім боці кивота проти священників-левітів, що несли ковчег Господнього союзу, так чужинці, як і тубільці, половина їх обличчям до Герізім-гори, а половина до Евал-гори, як був велів Мойсей, слуга Господній, зробити перше, ніж будуть благословляти народ.
- ³⁴ Потім прочитав він усі слова закону, благословення і прокляття, все чисто так, як написано в книзі закону.
- ³⁵ І не забракло словечка з того, що його заповідав Мойсей, чого Ісус не прочитав би був перед усією громадою Ізраїля, перед жіноцтвом, перед малечею й перед чужинцями, що серед них перебували.

РОЗДІЛ: 9

Як же почули про те всі царі, що жили по тім боці Йордану, в горах та по долинах і вздовж берега Великого моря аж ген до Ливану: хеттити, аморії, ханааняни, перізії, хіввії і євусії,

- ² зібралися вони разом, щоб одностайно стати проти Ісуса й Ізраїля.
- ³ Мешканці ж Гівеону, почувши про те, що вчинив Ісус із Єрихоном та з Аї,
- ⁴ взяли і собі на хитрощі: вони пішли й набрали харчів на дорогу, обвішали своїх ослів драними мішками та старими подертими й позшиваними бурдюками на вино.
- ⁵ На ногах у них були старі полатані сандалі й на собі вони мали стару одіж, а весь харчовий хліб у них був черствий та покришений.
- ⁶ Отак прийшли вони до Ісуса в табір під Гілгал та й промовили до нього й до мужів ізраїльських: “З далекої землі прийшли ми, укладіть, отже, союз із нами.”
- ⁷ Мужі Ізраїля відповіли хіввіям: “А може ви живете серед нас; як же нам тоді входити в союз із вами?”
- ⁸ Та вони сказали до Ісуса: “Слуги твої - ми”; Ісус до них і каже: “Хто ви такі, звідкіля

ви?”

⁹ Ті ж йому: “З вельми далекої землі прибули твої слуги заради імени Господа, Бога твого, бо чули ми про нього й про все, що він учинив був у Єгипті,

¹⁰ і про все, що був учинив з двома царями аморійськими, що були по той бік Йордану, з Сихоном, царем хешбонським, та Огом, царем башанським, що в Аштароті.

¹¹ Тому наші старші й усі мешканці землі нашої сказали нам: Візьміть із собою харчів на дорогу та й ідіть назустріч їм і скажіть їм: Ми - ваші слуги, тож укладіть союз з нами.

¹² Ось наш хліб. Взяли ми його на харчі гарячим з нашої домівки, коли вирушали до вас у дорогу; а тепер він почерствів і покришився.

¹³ А оце бурдюки на вино: були вони нові, як ми їх наливали, а тепер подрані. Ось одіж наша й взуття наше: повитирались у далекій дорозі.”

¹⁴ І взяли мужі трохи харчів їхніх, не спитавши в Господа поради.

¹⁵ Ісус уклав мир з ними й ухвалив угоду з ними, що зоставить їх живими. І поклялись їм князі громадські присягою.

¹⁶ Та ось по трьох днях після того, як увійшли з ними в союз, виявилось, що вони були зблизька, жили серед них.

¹⁷ Тоді сини Ізраїля рушили з табору в дорогу й на третій день прийшли до їхніх міст; міста ж ті були: Гівеон, Кефіра, Беерот і Кіріят-Єарім.

¹⁸ Але сини Ізраїля не заподіяли їм ніякого лиха, бо князі громадські клялись їм Господом, Богом Ізраїля, у присязі. Вся ж громада нарікала на князів громадських.

¹⁹ Тоді князі промовили до всієї громади: “Ми заприсяглись їм Господом, Богом Ізраїля, тому й не можемо їх чіпати.

²⁰ А зробимо їм ось що: нехай собі живуть, щоб не вдарив на нас гнів Божий за присягу, що ми заприсягли їм.”

²¹ Промовили до них князі громадські: “Нехай собі живуть, але хай будуть дроворубами та водоносами для всієї громади, за вирішенням князів громадських.”

²² Тоді покликав їх Ісус і каже їм: “Чому ви нас ошукали, сказавши нам, що ви від нас далеко, коли ви живете посеред нас?”

²³ Тож будьте прокляті, і нехай між вами ніколи не забракне раба, що буде дроворубом і водоносом для дому Бога мого.”

²⁴ І відповіли вони Ісусові: “Переказано було нам, слугам твоїм, що Господь, Бог твій, велів Мойсеєві, слугі своєму, віддати вам увесь край і винищити перед вами всіх мешканців його. Тому ми вельми налякались перед вами за наше життя й тому так і зробили.

²⁵ Ось ми тепер у твоїх руках: чини з на-” ми, що тобі здається добрим і справедливим.”

²⁶ Так і вчинив Ісус з ними і врятував їх з рук синів Ізраїля, що вони їх не повбивали.

²⁷ Але з того дня зробив їх Ісус дроворубами та водоносами для всієї громади й для Господнього жертовника, на тому місці, яке Господь собі вибрав би, аж по цей день.

РОЗДІЛ: 10

Як же почув Адоніцедек, цар єрусалимський, що Ісус узяв Аї та зруйнував його дощенту, що він так учинив з Аї і царем його, як учинив був з Єрихоном і царем його, і що мешканці Гівеону замирилися з Ізраїлем і жили серед нього, -

² налякався він вельми, бо Гівеон був велике місто, як одне з міст царських, а навіть більше, ніж Аї, і всі чоловіки його були хоробрі.

³ От і послав Адоніцедек, цар єрусалимський, до Гогама, царя хевронського, до Пірама, царя ярмутського, до Яфії, царя лахішського, і до Девіра, царя еглонського, сказати:

⁴ “Ходіть до мене та допоможіть мені, щоб нам побити Гівеона, бо він замирився з Ісусом та з синами Ізраїля.”

⁵ От і зібрались п'ять царів аморійських: цар єрусалимський, цар хевронський, цар ярмутський, цар лахішський і цар еглонський, самі вони й усе їхнє військо, і прибули та облягли Гівеон та й почали війну на нього.

⁶ Тим часом мешканці Гівеону послали до Ісуса в табір у Гілгал сказати: “Не покидай слуг твоїх. Рушай до нас хутко на підмогу та поможи нам, бо всі царі аморійські, що живуть по горах, виполчилися на нас.”

⁷ І вирушив Ісус із Гілгалу, сам він і з ним увесь люд збройний, усе войовники хоробрі.

⁸ І сказав Господь Ісусові: “Не лякайся їх, бо я віддам тобі їх у руки; ніхто з них не встоїться перед тобою.”

⁹ Ісус напав на них зненацька, бо йшов з Гілгалу всю ніч.

¹⁰ І Господь примусив їх утікати від Ізраїля, і завдав він їм великої поразки біля Гівеону; і гнався за ними в гори, в напрямку на Бет-Хорон, б'ючи їх аж до Азеки й Македи.

¹¹ І коли вони, втікаючи від Ізраїля, були на схилі Бет-Хорону, Господь спустив на них величезне каміння з неба аж до Азеки, їм на загибель; більше було тих, що загинули від кам'яного граду, ніж тих, що їх повбивали мечем сини Ізраїля.

¹² Тоді Ісус промовив до Господа, того власне дня, коли Господь віддав аморіїв на поталу синам Ізраїля, а сказав це перед Ізраїлем: “Сонце, спинись над Гівеоном; ти, о місяцю, в Аялон-долині.”

¹³ І зупинилося сонце, і став місяць, аж доки народ не помстивсь над ворогами. Чи ж не стоїть це написане в книзі Яшар? І сонце зупинилося серед неба й не квапилося заходити майже цілий день.

¹⁴ Не було більш такого дня, як той день, ні передше, ні після цього, щоб Господь слухав голос людини, бо Господь воював за Ізраїля.

¹⁵ І повернувся Ісус і з ним увесь Ізраїль до табору в Гілгал.

¹⁶ П'ять же царів тих втекло та й, й сховались у печері Македи.

¹⁷ І донесли Ісусові: “Найшлися п'ять царів, схованих у печері Македи.”

¹⁸ Ісус велів: “Прикотіть велике каміння до входу в печеру й поставте кілька чоловік коло неї стерегти їх.

¹⁹ Самі ж не зупиняйтесь, доганяйте ворогів ваших, наступайте на їхні тили; не давайте їм увійти в міста їхні, бо Господь, Бог ваш, віддав їх вам у руки.”

²⁰ Як же скінчив Ісус та сини Ізраїля бити їх страшенним боєм, аж до повного їх погрому, - хто zostавсь із них, ті повтікали в укріплені міста, -

²¹ увесь народ повернувся до з табору, до Ісуса, в Македу, мирно; ніхто не важивсь більш відкрити й рота проти синів Ізраїля.

- ²² Тоді Ісус велів: “Відчиніть щелепи печери та виведіть до мене тих п'ятьох царів з печери.”
- ²³ І так учинили й вивели до нього п'ятьох царів з печери: царя єрусалимського, царя хевронського, царя ярмутського, царя лахішського й царя егдонського.
- ²⁴ Коли приведено тих царів до Ісуса, покликав він усіх ізраїльтян і сказав старшині військового люду, що з ним ходили: “Приступіть і покладіть цим царям вашу ногу на шию.” Ті ж приступили і поклали царям ногу на шию.
- ²⁵ І сказав до них Ісус: “Не лякайтесь і не бійтесь, будьте відважні й хоробрі, бо так чинитиме Господь з усіма ворогами вашими, що з ними будете воювати.”
- ²⁶ Потім Ісус ударами забив їх на смерть, і повісив їх на п'ятьох шибеницях, і висіли вони аж до вечора.
- ²⁷ Як же заходило сонце, звелів Ісус поздіймати їх з шибениць і вкинути їх до печери, де вони були сховались; до входу ж у печеру прикотили велике каміння, що лежить там і досі.
- ²⁸ Того ж самого дня завоював Ісус Македу і вистинав його, разом з його царем, вістрям меча й винищив їх геть з усім живим, що було в ньому; не попустив нікому втекти; а з царем Македи він повівся так само, як повівся був з царем єрихонським.
- ²⁹ І рушив далі Ісус, а з ним увесь Ізраїль, з Македи на Лівну й став воювати з Лівною.
- ³⁰ Господь віддав також і це місто з його царем у руки Ізраїлеві, і він побив його вістрям меча з усім живим, що було в ньому; не дав утекти нікому з нього, а з царем його повівся так само, як повівся був з царем єрихонським.
- ³¹ Тоді двигнувся Ісус і увесь Ізраїль із ним від Лівни на Лахіш, обліг його і став з ним воювати.
- ³² І віддав Господь Лахіш Ізраїлеві в руки; на другий день він його здобув і побив вістрям меча з усім живим, що було в ньому, так само, як учинив був з Лівною.
- ³³ Тоді прийшов був Горам, цар гезерський, Лахішеві на підмогу, та Ісус так побив його й його військо, що не лишилося живої душі в нього.
- ³⁴ Двигнувся тоді Ісус з усім Ізраїлем від Лахішу на Еглон, і облягли вони його і розпочали війну з ним.
- ³⁵ Взяли вони його того ж самого дня й побили вістрям меча, і винищили того дня геть чисто всі душі в ньому, так само, як учинив він був з Лахішем.
- ³⁶ З Еглону рушив Ісус з усім Ізраїлем на Хеврон та й розпочав бій з ним.
- ³⁷ Взяли вони його й побили його вістрям меча, й царя його з усіма містами й з усім, що було живим у ньому, не пощадивши нічого, точнісінько, як був учинив він з Еглоном. Він доконав над ним повне знищення та над усім живим, що було в ньому.
- ³⁸ Звідси повернувся Ісус з усім Ізраїлем проти Девіру та й розпочав наступ на нього.
- ³⁹ Він узяв його з його царем і з усіма його містами й вистинав його вістрям меча й винищив дощенту все живе в ньому, не зоставляючи нікого живим; так як розправився був із Хевроном, так само він розправився із Девіром та його царем, і як розправився з Лівною та її царем.
- ⁴⁰ Отак підбив Ісус увесь край: гори, Негев, поділля, підгір'я з усіма їхніми царями; не лишив живим нічого, він винищив дощенту все живе, як повелів Господь, Бог Ізраїля.
- ⁴¹ Ісус розбив їх від Кадеш-Барне до Гази та всю країну від Гошену аж до Гівеону.

⁴² Розгромив Ісус усіх царів тих та забрав одним походом усі їхні землі, бо Господь, Бог Ізраїля, воював за Ізраїля.

⁴³ Нарешті повернувся Ісус з усім Ізраїлем до табору в Гілгал.

РОЗДІЛ: 11

Як же почув про це Явін, цар хацорський, послав він до Йовава, царя мадонського, до царя шімронського, до царя ахшафського,

² та до царів, що були на півночі в горах, і в Араву, на південь від Кіннерота, на поділлі, і на Дор-узгірї, на захід,

³ до ханаанян на сході й на заході, до аморіїв, до хіввіїв, до перізіїв, до євусіїв у гори, і до хеттитів під Хермоном, у землі Міцпа.

⁴ Виступили вони з усіма своїми військами, сила народу, немов піску на березі моря, така їх сила, та й коней і колісниць вельми багато.

⁵ Всі ті царі, змовившись один з одним, рушили й отаборились разом при Мером-водах, щоб ударити на Ізраїля.

⁶ І сказав Господь Ісусові: “Не бійся їх: завтра в цю пору я покладу їх усіх трупом перед Ізраїлем; коням же їх ти поперерізуєш жили, а колісниці їх попалиш вогнем.”

⁷ Вийшов Ісус з усім своїм збройним людом несподівано на них при Мером-водах та й напав на них.

⁸ І віддав їх Господь Ізраїлеві в руки, й вони розбили їх і гнали аж до Сидону Великого й аж до Місрефот-Маїму, та до Міцпа-долини на схід сонця; вони розгромили їх так, що ні одного живого з них не зосталось.

⁹ Розправивсь із ними Ісус так, як велів йому Господь: коням їх поперерізував жили, а колісниці попалив вогнем.

¹⁰ Тоді Ісус, повернувшись назад, здобув Хацор, убив мечем його царя, бо Хацор колись був на чолі всіх цих царств,

¹¹ і побили вони вістрям меча все живе, що в ньому було, винищивши їх до ноги, так що не зосталось у ньому ні душі живої; Хацор же спалив вогнем.

¹² Взяв Ісус також усі міста царів тих разом з їхніми царями і побив їх вістрям меча, і винищив дощенту їх, як повелів Мойсей, слуга Господній.

¹³ Та ні одного з тих міст, що стояли на горбах, не спалив Ізраїль, лише Хацор один спалив Ісус.

¹⁴ Усю здобич тих міст і скотину взяли сини Ізраїля собі, лише всіх людей висікли вістрям меча, винищили їх до ноги, не лишивши ані душі живої.

¹⁵ Як повелів Господь слугі своєму Мойсеєві, так повелів Мойсей Ісусові, і так учинив Ісус, не пропустивши ні слова з того, що Господь заповідав Мойсеєві.

¹⁶ Отак зайняв Ісус увесь той край: верховину, увесь Негев, всю Гошен-землю, поділля, Араву й Ізраїль-гору з її поділлями,

¹⁷ від Лисої гори, що здіймається до Сеїру, аж до Ваал-Гаду в Ливанській долині, під Хермон-горою. Царів же їхніх усіх він захопив, скарав та постинав на смерть.

¹⁸ Довго воювавсь Ісус з усіма тими царями.

¹⁹ Не було ані одного міста, окрім хіввіїв, що жили в Гівеоні, що піддалось би мирно синам Ізраїля: усіх взяли війною.

²⁰ Бо сталося то від Господа, що закам'яніли серця їхні і виступили воювати з Ізраїлем, щоб винищити їх до ноги, без милосердя, щоб викорінити їх, як заповідав

Господь Мойсееві.

21 Того часу рушив Ісус, щоб викорінити анакіїв по горах, з Хеврону, з Девіру, з Анаву, з усіх гір юдейських та з усіх гір ізраїльських; він винищив їх до ноги разом з їхніми містами.

22 Ані одного з анакіїв не залилось у землі синів Ізраїля; лише в Газі, в Гаті та в Ашдоді дехто лишився.

23 Так Ісус зайняв увесь край, як то велів Господь Мойсееві, й віддав його на власність Ізраїлеві, згідно з їхніми поділами по колінах. І спочив край від війни.

РОЗДІЛ: 12

Ось царі краю, що їх розбили сини Ізраїля й зайняли їх землю по тім боці Йордану на схід сонця, від Арнон-ріки аж до Хермон-гори, з усією східною частю Арави.

2 Сихон, цар аморійський, який сидів у Хешбоні й панував від Ароеру, що на краю Арнон-поток, від середини долини, над половиною Гілеаду аж до Яббок-річки, границі аммоніїв,

3 і над Аравією до Кіннерот-моря на схід, аж до Арава-моря, Солоного моря, на схід, у напрямку до Бет-Ешімоту, а на південь нижче спусків Пізги.

4 І землю Ога, царя башанського, останнього з рефаїв, що сидів у Аштароті та в Едреї

5 і панував над Хермон-горою, над Салхою й над усім Башаном до гешурійської і маахійської границі, і над половиною Гілеаду, до границі Сихона, царя хешбонського.

6 Мойсей, слуга Господній, та сини Ізраїля їх розгромили, і Мойсей, слуга Божий, дав їхню землю на власність рувимлянам та гадіям, та півколінові Манасії.

7 А ось царі краю, яких звоював Ісус та сини Ізраїля по тім боці Йордану, на захід, від Ваал-Гаду, що в Ливан-долині аж до Лисої гори, що здіймається до Сеїру. і землю яку дав Ісус колінам Ізраїля в посілість, згідно з їхніми поділами,

8 на горах, на поділлі, в Араві, на схилах гір, у пустині й у Негеві; (землю) хеттитів, аморіїв, ханаанян, перізіїв, хіввіїв та євусіїв:

9 цар ерихонський, один; цар аїський, що біля Бетела, один;

10 цар єрусалимський, один; цар хевронський, один;

11 цар ярмутський, один; цар лахішський, один;

12 цар еглонський, один; цар гезерський, один;

13 цар девірський, один; цар гедерський, один;

14 цар хормський, один; цар арадський, один;

15 цар лівнський, один; цар адулламський, один;

16 цар македський, один; цар бетельський, один;

17 цар таппуахський, один; цар хеферський, один;

18 цар афекський, один; цар шаронський, один;

19 цар мадонський, один; цар хацорський, один;

20 цар шімон-меронський, один; цар акшафський, один;

21 цар таанахський, один; цар мегідський, один;

22 цар кадешський, один; цар йокнеамський, коло Кармелю, один;

23 цар дорський, на Дор-побережжі, один; цар народів Галилеї, один;

24 цар тірцький, один; усіх царів - тридцять один.

РОЗДІЛ: 13

Як же Ісус постарівся та похилився віком, промовив до нього Господь: “Ти вже постарівся й ветхий деньми став, а землі до завоювання лишилося ще багато.

² Ось який край ще зостанеться: всі філістимлянські області й увесь Гешур-край,

³ від Шіхора, на єгипетським кордоні, до екронської межі на півночі, що вважається ханаанським - п'ять князів філістимлянських: газський, ашдодський, аскалонський, гатський та екронський, і аввії на півдні;

⁴ увесь край ханаанський, від Меари, що належить сидоніям, аж до Афека, до аморійської границі;

⁵ також край гівліїв і увесь Ливан, на схід сонця, від Ваал-Гаду під Хермоном-горою, аж до Хамат-входу.

⁶ Усіх, що живуть у горах, від Ливану до Місрефот-Маїму, усіх сидоніїв я прожену геть з-перед синів Ізраїля. Лиш поділи за жеребом цей край Ізраїлеві в спадщину, як я тобі заповідав.

⁷ Отож поділи цю землю в спадкоємство дев'ятьом колінам і півколінові Манассії.”

⁸ Одна бо половина коліна Манассії, а з нею рувимляни та гадії одержали свою спадщину, що дав їм Мойсей на тім боці Йордану, на схід сонця; так як дав їм Мойсей, слуга Господній:

⁹ від Ароеру, що на краю Арнон-поток, і міста, що серед долини та все Медва-поділля аж до Дівону;

¹⁰ і всі міста Сихона, царя аморійського, що царював у Хешбоні, до границі аммоніїв;

¹¹ Гілеад, Гешур-край, та Мааха-край, і всю Хермон-гору, та й увесь Башан до Салхи;

¹² усе царство Ога в Баша-ні, що царював у Аштароті та Едреї. Він був лишився останнім із рефаїв. Та Мойсей побив їх і повиганяв їх.

¹³ Але сини Ізраїля не прогнали гешуріїв, ані маахіїв, тому й сидять вони між Ізраїлем по цей день.

¹⁴ Лише Леві-колінові не дав він ніякої спадщини: сам Господь, Бог Ізраїля, - це його спадщина, як він йому обітував був.

¹⁵ Дав отже Мойсей коліну Рувима уділ по їхніх сім'ях.

¹⁶ Земля ж їхня була від Ароера, що на краю Арнон-долини і міста серед долини, і всю високорівню коло Медви,

¹⁷ Хешбон і всі його міста, що на високорівні: Дівон, Бамот-Ваал і Бет-Ваал-Меон,

¹⁸ Ягцу, Кедемот і Мефаат,

¹⁹ Кіріятаїм, Сівму і Церет-Шахар на горі долини,

²⁰ і Бет-Пеор і Пізга-узгір'я і Бет-Єшімот,

²¹ і всі міста високорівні, усе царство Сихона, царя аморійського, що царював у Хешбоні, що його вбив Мойсей разом з мідіянськими князями: Евієм, Рекемом, Цуром, Хуром і Ревою, Сихоновими вождями, які жили в цій землі.

²² А Валаама, віщуна, сина Беора, вбили сини Ізраїля мечем разом з іншими, що їх були повбивали.

²³ Границею синів Рувима був Йордан. Таке було спадкоємство синів Рувима, за їхніми родами, за містами та їхніми селами.

²⁴ Мойсей наділив і коліно Гада, синів Гада, за їхніми сім'ями.

²⁵ Земля їхня була: Язер і всі міста гілеадські, та половина землі аммоніїв до Ароера, що перед Раббою,

- ²⁶ та від Хешбону, до Рамат-Міцпи й Бетоніму, і від Маханаїму до границь Девіру.
- ²⁷ В долині ж: Бет-Харам, Бет-Ніфра, Суккот і Цафон, останок царства Сихона, царя хешбонського, і Йордан як границя аж до краю Кіннерет-моря на тім боці Йордану, на сході.
- ²⁸ Це спадщина синів Гада, за їхніми родами, за містами та за селами.
- ²⁹ Дав Мойсей і півколінові Манассії за їхніми сім'ями; і то було для півколіна синів Манассії за їхніми сім'ями.
- ³⁰ Земля їхня була: від Махнаїму, увесь Башан, усе царство Ога, царя башанського й усі села Яіра в Башані, шістдесят міст.
- ³¹ А половина Гілеаду, Аштароту і Едреї, міста царства Ога в Башані, дісталися синам Махіра, сина Манассії, тобто половині синів Махіра, за їхніми сім'ями.
- ³² Це були наділи, що їх роздав Мойсей у спадщину в степах моавських, по тім боці Йордану, біля Єрихону, на схід сонця.
- ³³ Колінові ж Леві не дав Мойсей ніякого спадкоємства: Господь, Бог Ізраїля, - то його спадщина, як він був обіцяв їм.

РОЗДІЛ: 14

От що одержали сини Ізраїля в Ханаан-землі в уділі, що їх поділили між ними Єлеазар священик, Ісус Навин та старші родів у колінах Ізраїля.

- ² Приділили вони їм уділи жеребом, як наказав Господь через Мойсея, для дев'яťох колін і півколіна,
- ³ бо двом колінам і півколіну дав був Мойсей наділи по тім боці Йордану, а левітам не дав ніякого наділу між ними.
- ⁴ Від синів Йосифа пішло двоє колін, Манассії та Ефраїма, а левітам не дали ніякої частки в краю, тільки міста, щоб у них жити, та пасовись ка, що належали до них, для стад їхніх та для отар їхніх.
- ⁵ Як заповідав Господь Мойсеєві, так і вчинили сини Ізраїля, і поділили землю.
- ⁶ Тоді сини Юди приступили до Ісуса в Гілгалі, і Калев, син Єфунне, кенізі́й, промовив до нього: "Ти знаєш, що сказав Господь Мойсеєві, чоловікові Божому, про мене і про тебе в Кадеш-Барне.
- ⁷ Сорок років було мені, як послав мене Мойсей, слуга Господній, з Кадеш-Барне на розглядини краю, і я приніс йому вістку за щирим переконанням моїм.
- ⁸ І тоді як земляки мої, що ходили зо мною, пригноблювали дух у людей, я був повнотою слухняним супроти Господа, Бога мого.
- ⁹ Того дня Мойсей закликавсь так: Земля, по якій ступали твої ноги, буде тобі й твоїм нащадкам у спадщину повіки, бо ти був цілковито слухняним супроти Господа, Бога мого.
- ¹⁰ Оце ж Господь зберіг мене живим, за своїм словом, отих сорок п'ять років від того часу, як він сказав Мойсеєві це слово, тим часом як Ізраїль блукав у пустині. І ось тепер мені вісімдесят п'ять років;
- ¹¹ але я й досі почуваю себе таким сильним, як і тоді, коли Мойсей посилав мене на розглядини. Як бувало колись, так і нині моя снага така сама, чи то як треба воювати, чи то сюди або туди ходити.
- ¹² Тож дай мені тепер цю гору, що Господь того дня був говорив про неї, бо ти чув того дня, що там живуть анакії, й міста там великі та укріплені; та, може, Господь

буде зо мною, і я вижену їх, як Господь сказав був.”

13 Благословив його Ісус і дав Хеврон Калевові, синові Єфунне, в наділ.

14 Тим то й діставсь Хеврон Калевові, синові Єфунне, кенізієві, в спадщину по цей день, бо він був повнотою слухняним супроти Господа, Бога Ізраїля.

15 Хеврон же звався перше Кіріят-Арба; Арба був найбільшим з анакіїв. І втихомирилась від війни земля.

РОЗДІЛ: 15

Наділ, що випав за жеребком колінові синів Юди за родами їхніми, йшов до границі Едому, на півдні до Сін-пустині, на самому краї від півдня.

2 Південна їхня границя йшла від кінця Солоного моря, від затоки, зверненої на південь,

3 і сягала на південь від Акрабім-звищення, проходила через Сін і тяглась угору на південь від Кадеш-Барне, далі проходила через Хецрон, підіймалась на Адар, повертала на Каркаа,

4 звідтіль тягнулась на Ацмон, виходила до Єгипетського потоку й кінчилася при морі. Така була південна їхня границя.

5 Східньою границею було Солоне море аж до йорданського гирла. Границя з північного боку йшла від морської затоки при йордановім гирлі,

6 здіймалась угору на Бет-Хоглу, проходила на північ від Бет-Арави, йшла до гори по скелі Богана, Рувимового сина;

7 далі здіймалася до Девіру від Ахор-долини, завертала на північ до Гілгалу, що навпроти Адуммім-звищення, що на півдні від потоку; тоді тягнулась на Ен-Шемеш-води й виходила до Ен-Рогелу.

8 Звідси границя йшла вгору долиною Бен-Гінном, південним схилом Євусу, тобто через Єрусалим, далі здіймалась на верх тори, що над Гінном-долиною, на захід, на північному кінці Рефаїм-долини.

9 Від верха ж гори границя повертала до джерела вод Нефтоаху, виходила до міста Ефрон-гори й звертала на Ваалу, тобто Кіріят-Єарім.

10 Від Ваали звертала на захід до Сеїр-гори, тягнулась далі на північнім схилі Єарім-гори, тобто Кесалону, і спустившись до Бет-Шемешу, проходила через Тімну.

11 Далі сягала Екрон-схилу на півночі, повертала до Шікрону, проходила через Ваала-гору, йшла до Явнеелу і кінчалася край моря.

12 Границею на заході було Велике море й приморська смуга. Такі були навкруги границі синів Юди, що оточували їхні роди.

13 Калевові ж, синові Єфунне, за Господнім велінням до Ісуса, дана була частина між синами Юди: місто Арба, батька Анака, тобто Хеврон.

14 Калев вигнав звідтіль трьох синів Анака: Шешая, Ахімана й Талмая, дітей Анака.

15 Звідси він пішов на мешканців Девіру, що перше звався Кіріят-Сефер.

16 І сказав Калев: “Хто розіб'є і здобуде Кіріят-Сефер, тому дам дочку мою Ахсу за жінку.”

17 І здобув його Отнієл, син Кеназа, брата Калева, і цей дав йому свою дочку Ахсу за жінку.

18 І як вона прибула, підмовив її просити в батька поле, і як вона злізла з осла, Калев сказав їй: “Що з тобою?”

- 19 А вона: “Дай мені, каже, дарунок; бо ти дав мені сухий степ, дай же мені джерела вод.” І дав він їй горішні і долишні джерела.
- 20 Ось наділ коліна синів Юди, за їхніми родами:
- 21 на самому краю коліна синів Юди, в напрямку до едомської границі, на півдні, були міста: Кавцел, Едер, Ягур,
- 22 Кіна, Дімона, Адада,
- 23 Кадеш, Хацор, Ітнан,
- 24 Зіф, Телем, Беалот,
- 25 Хацор Хадатта, Керійот Хецрон, тобто Хацор,
- 26 Амам, Шема, Молада,
- 27 Хацар-Гадда, Хешмон. Бет-Пелет,
- 28 Хацар-Шуал, Бер-Шева, Бізйотія,
- 29 Ваала, Йїім, Ецем,
- 30 Елтолад, Кесіл, Хорма,
- 31 Ціклаг, Мадманна, Сансанна,
- 32 Леваот, Шілхім і Ен-Ріммон; усього двадцять дев'ять міст із їхніми селищами.
- 33 На поділлі: Ештаол, Цора, Ашна,
- 34 Заноах, Ен-Ганнім, Таппуах, Енаїм,
- 35 Ярмут, Адуллам, Сохо, Азека,
- 36 Шаараїм, Адітаїм, Гедера, Гедеротаїм: чотирнадцять міст з їхніми селами.
- 37 Ценан, Хадаша, Мігдал-Гад,
- 38 Ділеан, Міцпа, Йоктел,
- 39 Лахіш, Боцкат, Еглон,
- 40 Каббон Лахмас, Кітліш,
- 41 Гедерот, Бет-Дагон, Наама, Македа: шістнадцять міст з їхніми селищами.
- 42 Лівна, Етер, Ашан,
- 43 Іфтах, Ашна, Неців,
- 44 Кеїла, Ахзів і Мареша: дев'ять міст із їхніми селами.
- 45 Екрон, із своїми містами й селами;
- 46 і від Екрону до моря все, що коло Ашдоду, з належними селами,
- 47 Ашдод із своїми містами й селами, Газа із своїми містами й селами, до Єгипетського потоку й Велике море з приморською смугою.
- 48 По горах же Шамір, Яттїр, Сохо,
- 49 Данна, Кіріят-Санна, тобто Девір,
- 50 Анав, Ештемоа, Анім,
- 51 Гошен, Холон і Гіло: одинадцять міст із їхніми селами.
- 52 Арав, Дума, Ешан,
- 53 Янум, Бет-Таппуах, Афека,
- 54 Хумта, Кіріят-Арба, тобто Хеврон, і Цїор: дев'ять міст із їхніми селами.
- 55 Маон, Кармель, Зіф, Ютта,
- 56 Єзреел, . Йокдам, Заноах,
- 57 Каїн, Гівеа, Тімна: десять міст із їхніми селами.
- 58 Халхул, Бет-Цур, Гедор,

- ⁵⁹ Маарат, Бет-Анот, Елтекон: шість міст із їхніми селами.
- ⁶⁰ Кіріят-Ваал, тобто Кіріят-Єарім, Рабба: два міста з їхніми селами.
- ⁶¹ У пустині: Бет-Арава, Міддін, Сехаха,
- ⁶² Нівшан, Солоне-місто та Ен-Гадді: шість міст із їхніми селами.
- ⁶³ Однак же євусіїв, мешканців єрусалимських, не змогли повиганяти сини Юди, і живуть вони з синами Юди в Єрусалимі по цей день.

РОЗДІЛ: 16

Далі припав наділ синам Йосифа: від Йордану навпроти Єрихону, на схід від вод єрихонських, він здіймався через пустиню вгору до Бетела.

- ² Від Бетела, тобто Луза, границя йшла далі й проходила через землю арків, в Атароті,
- ³ спускалась далі на захід до яфлетійської границі, до землі нижнього Бет-Хорону та Гезеру й кінчалася над морем. 4, Взяли її в наділ сини Йосифа: Манассія та Ефраїм.
- ⁵ А земля синів Ефраїма за їхніми родами була така: на схід границею їх спадщини був Атрот-Адар аж до Верхнього Бет-Хорону,
- ⁶ потім границя тягнулась до моря. Міхметат був на півночі, а далі (границя) завертала на схід до Таанат-Шіло й проходила на схід від Яноха,
- ⁷ потім сходила від Яноха до Атароту та Наарату, стикалася з Єрихоном і кінчалась при Йордані.
- ⁸ Від Таппуаху границя йшла на захід до Кана-потоку й кінчалась над морем. Це було спадкоємство синів Ефраїма, за їхніми родами.
- ⁹ Крім того, виділено з наділу синів Манассії синам Ефраїма міста; всі ті міста були з селами.
- ¹⁰ Однак вони не вигнали ханаанян, що жили в Гезері; і жили ханааняни між ефраїміями по цей день, але платили їм данину.

РОЗДІЛ: 17

Колінові Манассії тому, що він був первородний у Йосифа, припав такий жереб: Махірові, первородному Манассії, батькові Гілеаду, тому що він був воїном, дісталися Гілеад та Башан.

- ² І решта потомків Манассії дістали свою частину за їхніми родами: потомки Авіезера, потомки Халека, потомки Асріела, потомки Шехема, потомки Хефера, потомки Шеміди. Це чоловічі потомки Манассії, сина Йосифа, за їхніми родами.
- ³ У Целофхада ж, сина Хефера, сина Гілеада, сина Махіра, сина Манассії, не було синів, лише дочки, і були вони на ім'я: Махла, Ноа, Хогла, Мілка та Тірца.
- ⁴ Приступили вони до Єлеазара священика і до Ісуса Навина, і до князів, кажучи: "Господь заповідав Мойсееві дати нам спадщину між нашими братами." І він дав їм, за словом Господнім, спадщину між братами їхнього батька.
- ⁵ Таким робом на долю Манассії випало десять частин, окрім Гілеад-землі й Башану, що по тім боці Йордану;
- ⁶ бо й дочки Манассії отримали спадкоємство між його синами, а Гілеад-земля дісталася решті потомків Манассії.
- ⁷ Границя Манассії була, починаючи від Ашеру, Міхметату, що навпроти Сихему,

потім тягнулась праворуч у напрямі до мешканців Ен-Таппуаху.

⁸ Земля Таппуаху дісталась Манассії, сам же Таппуах на границі Манассії випав синам Ефраїма.

⁹ Далі границя спускалась до Кана-поток, на південь від поток попри міста Ефраїма, що лежали між містами Манассії; але границя Манассії йшла на північ від поток і доходила до моря.

¹⁰ Що було на півдні, те було Ефраїмове, а що на півночі, те належало Манассії, а границею було море. На півночі вони стикалися з Ашером, а на сході з Іссахаром.

¹¹ До Манассії належали в Іссахара й Ашера: Бет-Шеан з його містами, Ївлеам з його містами, мешканці Дору з його містами, мешканці Ен-Дору з його містами, мешканці Таанаху з його містами, мешканці Мегіддо з його містами, третя частина Нофету.

¹² Та не змогли сини Манассії прогнати мешканців цих міст, і ханааняни таки жили собі й далі в цій землі.

¹³ Як же сини Ізраїля вбили у потугу, зробили ханаанян підданими, а зовсім повиганяти їх - не повиганяли.

¹⁴ Тоді сказало покоління Йосифа до Ісуса: "Чому ти дав мені лиш один наділ у спадщину, один жереб, хоч я народ великий, і Господь так благословив мене?"

¹⁵ Ісус відповів їм: "Коли ти великий народ, то йди в ліс і прорубай собі там поле, у землі перізійській та рефаїмській, якщо Ефраїм-гори тобі затісні."

¹⁶ Сини Йосифа сказали: "Не досить нам гір; та й у ханаанян, що живуть по долах, є залізні колісниці, так у тих, що в Бет-Шеані й його околицях, як і в тих, що в Єзреел-долині."

¹⁷ І відказав Ісус домові Йосифа, Ефраїмові та Манассії: "Ти - народ великий і вбивсь у велику силу, не одна лише частина буде в тебе,

¹⁸ але й гори тобі дістануться. Якщо вони - ліс, ти його вирубаєш, і він належатиме тобі зо своїми виходами, бо ти повиганяєш ханаанян, дарма що в них залізні колісниці й що вони потужні."

РОЗДІЛ: 18

Уся громада синів Ізраїля зібралась разом у Шіло, і поставили вони там намет зборів. Земля була їм підкорена.

² Зосталося ж між синами Ізраїля сім колін, що не одержали ще свого наділу.

³ І сказав Ісус до синів Ізраїля: "Доки ви будете гаятись, щоб рушити в похід та зайняти землю, що Господь, Бог батьків ваших, дав вам?"

⁴ Виберіть собі по троє мужів з кожного коліна, а я пошлю їх; вони підуть у дорогу, пройдуть через край, спишуть його по наділах і повернуться до мене.

⁵ Вони розмірять його на сім часток; Юда зостанеться при своїй землі на півдні, а дім Йосифа на своїй землі, на півночі.

⁶ Ви ж розміряєте землю на сім наділів і принесете розпис сюди, до мене, щоб я кинув для вас жереб тут перед Господом, Богом нашим.

⁷ Левіти ж не матимуть уділу між вами: священство Господнє їхній уділ; Гад же та Рувим та півколіно Манассії одержали свої наділи по тім боці Йордану, на сході, наділи, що їх дав їм Мойсей, слуга Господній."

⁸ Устали мужі ті й рушили в дорогу. Ісус повелів тим, що йшли, списувати землю, мовивши: "Ідіть, пройдіть через край, спишіть його та й повертайтеся до мене, і я

кину перед Господом за вас у Шіло жереб.”

⁹ Пішли ті мужі, перейшли край, розписали його місто за містом на сім частин у книзі та й повернулись до Ісуса в табір у Шіло.

¹⁰ І кинув Ісус за них жереб у Шіло перед Господом і розділив там землю синам Ізраїля згідно з їхнім поділом.

¹¹ І випав жереб колінові синів Веніямина згідно з їхніми родами; наділ, що випав їм за жеребом, був між синами Юди й синами Йосифа.

¹² Границя їхня на північній боці йшла від Йордану, здіймалась по північній боці Єрихону, далі йшла вгору на захід і виходила на Бет-Авен-пустиню.

¹³ Звідти границя йшла на Луз, тобто південним схилом Лузу або Бетела на південь та й сходила до Атарот-Адару, на гору, що на південь від нижнього Бет-Хорону.

¹⁴ Тоді повертала, загинаючи коло західного боку на південь, від гори, що проти Бет-Хорону, на південь, і кінчалася коло Кіріят-Ваалу, тобто Кіріят-Єаріму, міста синів Юди. Це був західний бік.

¹⁵ На південному боці границя йшла від Кіріят-Єаріму, тягнулась на захід і виходила до джерел вод Нефтоаху.

¹⁶ Далі спускалась до кінця гори, що проти Бен-Гінном-долини, на північ від Рефаїм-долини; потім спускалась до Гінном-долини євусійським схилом на південь до Ен-Рогелу;

¹⁷ тут завертала на північ, виходила до Ен-Шемешу далі до Гілгалу, що проти Адуммім - звищення, і йшла вниз до каменя Богана, сина Рувима;

¹⁸ звідсіль проходила хребтом проти Бет-Арави на північ і спускалась на Араву;

¹⁹ тоді йшла далі хребтом Бет-Хогли на північ і кінчалась над північною затокою Солоного моря, на південній кінці Йордану. Це південна границя.

²⁰ Йордан був його границею на східній боці. Це було спадкоємство синів Веніямина кругом у їхніх границях за їхніми родами.

²¹ Міста ж коліна синів Веніямина за їхніми родами були такі: Єрихон, Бет-Хогла, Емек-Кеціц,

²² Бет-Арава, Цемараїм, Бетел,

²³ Аввім, Пара, Офра,

²⁴ Кефар-Аммонай, Офні, Гева: дванадцять міст з їхніми селами.

²⁵ Гівеон, Рама, Беерот,

²⁶ Міцпа, Кефіра, Моца,

²⁷ Рекем, Їрпел, Тарала,

²⁸ Цела, Елеф, Євусій тобто Єрусалим, Гівеат та Кіріят: чотирнадцять міст з їхніми селами. Це наділ синів Веніямина за їхніми родами.

РОЗДІЛ: 19

Другий жереб випав Симеонові, тобто колінові синів Симеона за їхніми родами. Їхній наділ був серед спадщини синів Юди.

² В наділі їх були: Версавія, Шева, Молада,

³ Хацар-Шуал, Бала, Ецем,

⁴ Елтолад, Бетул, Хорма,

⁵ Ціклаг, Бет-Маркавот, Хацар-Суса,

- ⁶ Бет-Леваот, Шарухен: тринадцять міст із їхніми селами.
- ⁷ Аїн, Ріммон, Етер, Ашан: чотири міста з їхніми селами,
- ⁸ і всі села навкруги цих міст аж до Ваалат-Беру до Рамат-Негеву. Це було спадкоємство синів Симеона за їхніми родами.
- ⁹ Від наділу синів Юди взято наділ синів Симеона, бо наділ синів Юди був для них занадто великий, тому й одержали сини Симеона спадщину серед їхньої спадщини.
- ¹⁰ Третій жереб вийшов для синів Завулону, за їх родами. Границя їх уділу доходила до Саріду.
- ¹¹ Далі здійснювалась їхня границя на захід, до Марали, торкалась Дебешету й потоку, що проти Йокнеаму.
- ¹² Потім повертала від Саріду на схід сонця до границі з Кіслот-Табором, виходила на Даврат і здійснювалась на Яфію;
- ¹³ звідтіля проходила на схід у напрямку Гат-Хеферу до Ет-Каціну, виходила на Ріммон-Метоар до Неа.
- ¹⁴ Тоді загинала коло нього на північ на Ханнатон і кінчалась у Іфтах-Ел-долині.
- ¹⁵ Каттат, Нагалал, Шімрон, Їдала та Бет-Легем: дванадцять міст з їхніми селами.
- ¹⁶ Це було спадкоємство синів Завулону за їхніми родами, ці міста з їхніми селами.
- ¹⁷ Четвертий жереб вийшов для Іссахара, синів Іссахара за їхніми родами.
- ¹⁸ До їхнього наділу належали: Єзреел, Кесулот, Шунем,
- ¹⁹ Хафараїм, Шіон, Анахрат,
- ²⁰ Рабіт, Кішіон, Авец,
- ²¹ Ремет, Ен-Ганнім, Ен-Хадда і Бет-Пацец.
- ²² Границя торкалась Тавору, Шахціми, Бет-Шемешу й кінчалась при Йордані: шістнадцять міст з їхніми селами.
- ²³ Це спадщина коліна синів Іссахара за їхніми родами, міста з їхніми селами.
- ²⁴ П'ятий жереб випав для коліна синів Ашера за їхніми родами.
- ²⁵ До їхнього наділу належали: Хелкат, Халі, Бетен, Ахшаф,
- ²⁶ Аламмелех, Амад, Мішал, границя їхня доходила до Кармелю на заході й до Шіхор-Лівнату.
- ²⁷ Далі повертала на схід сонця до Бет-Дагону, торкалась Завулону й Іфтах-Ел-долини на півночі; йшла до Бет-Емеку і на Неїєл і виходила до Кавулу, з лівого боку,
- ²⁸ на Еврон, Рехов, Хаммон і Кану аж до Великого Сидону.
- ²⁹ Тоді повертала до Рами й аж до укріпленого міста Тиру; звідтіля загинала на Хосу й кінчалась над морем, від Хелеву до Ахзіву, -
- ³⁰ Умма, Афек і Рехов: двадцять два міста з їхніми селами.
- ³¹ Таке було спадкоємство коліна синів Ашера за їхніми родами, оці міста з їхніми селами.
- ³² Для синів Нафталі випав шостий жереб, за різними родами синів Нафталі.
- ³³ Границя їхня йшла від Хелефа, від Елон-Бецаананніму, Адамі-Некеву та Явнеелу до Лаккума й кінчилась при Йордані;
- ³⁴ повертала на захід до Азнот-Тавору, а звідси виходила на Хукок і стикалась на півдні з Завулоном, на заході з Ашером і з Юдою коло Йордану на схід сонця.
- ³⁵ Укріплені міста були: Ціддім, Цер, Хаммат, Раккат, Кіннерет,
- ³⁶ Адама, Рама, Хацор,
- ³⁷ Кадеш, Едреї, Ен-Хацор,

- ³⁸ Ірон, Мігдал-Ел, Хорем Бет-Анат, Бет-Шемеш: дев'ятнадцять міст з їхніми селами.
- ³⁹ Таке було спадкоємство коліна синів Нафталі за їхніми родами, міста з їхніми селами.
- ⁴⁰ Для коліна синів Дана випав жереб сьомий, за їхніми родами.
- ⁴¹ Границя їх наділу була: Цора, Ештаол, Ір-Шемеш,
- ⁴² Шаалабін, Аялон, Ітла,
- ⁴³ Елон, Тімна, Екрон,
- ⁴⁴ Елтеке, Гіббетон, Ваалат,
- ⁴⁵ Єгуд, Бне-Берак, Гат-Ріммон,
- ⁴⁶ Ме-Яркон, Раккон з округою, що проти Яфо.
- ⁴⁷ Але наділ синів Дана був занадто тісний для них. Тому й рушили сини Дана війною на Лешем, здобули його, побили лезом меча й, зайнявши його, осілись у ньому й назвали Лешем-Дан, за іменем предка свого Дана.
- ⁴⁸ Таке спадкоємство коліна синів Дана за їхніми родами: ці міста з їхніми селами.
- ⁴⁹ Як же скінчили сини Ізраїля поділ землі на наділи, то дали серед себе частину у спадщину Ісусові Навинові.
- ⁵⁰ Вони йому дали за Господнім велінням місто, яке він побажав, тобто Тімнат-Серах на Ефраїм-горах. Відбудував він його й осівсь у ньому.
- ⁵¹ Це ті наділи, що їх поділили жеребом священник Єлеазар, Ісус Навин та голови родин колін Ізраїля, в Шіло, перед Господом, при вході в шатро зборів. Так закінчили вони поділ краю.

РОЗДІЛ: 20

Господь сказав Ісусові:

- ² “Промов до синів Ізраїля: Попризначуйте собі міста, що про них я вам говорив був через Мойсея,
- ³ щоб туди міг утекти вбивця, який помилково або ненароком уб'є когонебудь. Вони вам будуть притулком від кровомесника.
- ⁴ Нехай убивця забіжить в одне з тих міст, стане біля входу до міста й з'ясує свою справу перед старшими цього міста, і вони приймуть його до себе в місто й дадуть йому притулок, щоб жив між ними.
- ⁵ І коли гонитиме кровомесник за ним, то щоб вони не видавали йому вбивника: бо він убив свого ближнього ненароком, не маючи на нього ненависти перед тим.
- ⁶ Він перебуватиме в тому місті, аж поки стане на суд перед громадою, аж до смерти тогочасного первосвященника, що буде того часу. Тоді можна буде вбивці повернутись у своє місто, до свого дому, в місто, звідки він утік був.”
- ⁷ І присвятили для цього Кадеш у Галилеї, в Нафталі-горах, Сихем в Ефраїм-горах, Кіріят-Арбу, тобто Хеврон, у горах юдейських.
- ⁸ А по тім боці Йордану, на схід від Єрихону, призначили Бецер у пустині, на рівнині Рувимового коліна, Рамот у Гілеаді в коліні Дана та Голан у Башані, в коліні Манассії.
- ⁹ Оці міста призначено для всіх синів Ізраїля й для чужинців, що перебуватимуть між ними, щоб кожний, що вб'є когонебудь помилково, міг утекти туди і не загинути від руки кровомесника, перш ніж стане перед громадою.

РОЗДІЛ: 21

1 приступили голови родин левітів у Шіло, в Ханаан-землі, до Єлеазара священика, до Ісуса Навина й до голів родів у колінах синів Ізраїля,

2 і промовили до них у Шіло, в Ханаан-землі: "Господь заповідав через Мойсея дати нам міста на прожиток, з їхніми околицями для нашої худоби."

3 І сини Ізраїля дали зо своїх наділів левітам, за Господнім велінням, оці міста з їхніми околицями.

4 Випав жереб для родин Кегатіїв, і дісталось за жеребом синам священика Арона, левітам, тридцять міст від коліна Юди, Симеона, Веніямина.

5 Інші ж сини Кегата, за їхніми родинами, одержали за жеребом десять міст від коліна Ефраїма, коліна Дана й півколіна Манассії.

6 Потомки Гершона одержали за жеребом, за їхніми родинами, тринадцять міст від коліна Іссахара, коліна Ашера, коліна Нафталі й від півколіна Манассії в Башані.

7 Потомки Мерарі, за їхніми родинами, одержали дванадцять міст від коліна Рувима, коліна Гада й коліна Завулону.

8 Сини Ізраїля передали за жеребом левітам оці міста з їхніми околицями, як заповідав Господь через Мойсея.

9 Дали ж вони від коліна синів Юди й від коліна синів Симеона ось які тут поіменно названі міста.

10 Синам Арона, з родин Кегатіїв, з потомків Леві, -на них бо випав перший жереб, -

11 дали: Кіріят-Арбу, батька Анака, або Хеврон, в горах юдейських, з його околицями;

12 поля ж, міста і його села дали на власність Калєвові, синові Єфунне.

13 А потомкам Арона священика дали охоронне для вбивців місто Хеврон з його околицями й Лівну з його околицями.

14 Яттїр з його околицями й Ештемоа з його околицями,

15 Холон з його околицями й Девір з його околицями,

16 Аїн з його околицями, Ютту з його околицями та Бет-Шемеш з його околицями: дев'ять міст від тих двох колін.

17 А від коліна Веніямина: Гівеон з його околицями, Геву з його околицями,

18 Анатот з його околицями й Алмон з його околицями: чотири міста.

19 Всього одержали потомки Арона священика тринадцять міст з їхніми околицями.

20 А щодо родин потомків Кегата, левітів, тобто решти синів Кегата, то їм дісталися за жеребом міста коліна Ефраїма;

21 й дали їм захисне для вбивців місто Шехем з його околицями в Ефраїм-горах і Гезер з його околицями,

22 Ківцаїм з його околицями й Бет-Хорон з його околицями: чотири міста.

23 А від коліна Дана: Елтеке з його околицями й Гіббетон з його околицями,

24 Аялон з його околицями й Гат-Ріммон з його околицями: чотири міста.

25 А від півколіна Манассії: Таанах з його околицями й Івлеам з його околицями: два міста.

26 Всього десять міст з їхніми околицями для решти родин потомків Кегата.

27 Далі одержали потомки Гершона з родин левітів від коліна Манассії: захисне місто для вбивців Голан у Башані разом з його околицями й Аштарот з його околицями: два міста.

28 А від коліна Іссахара: Кішіон з його околицями, Даврат з його околицями,

- ²⁹ Ярмут з його околицями та Ен-Ганнім з його околицями: чотири міста.
- ³⁰ А від коліна Ашера: Мішал з його околицями, Авдон з його околицями,
- ³¹ Хелкат з його околицями та Рехов з його околицями: чотири міста.
- ³² А від коліна Нафталі: захисне для вбивців місто Кадеш у Галилеї з його околицями, Хаммот-Дор з його околицями та Картан з його околицями: три міста.
- ³³ Усього одержали гершонії, за їхніми родинами, тринадцять міст з їхніми околицями.
- ³⁴ Родини ж решти потомків Мерарі, левітів, одержали від коліна Завулону: Йокнеам з його околицями, Карту з його околицями,
- ³⁵ Дімну з його околицями та Нагалал з його околицями: чотири міста.
- ³⁶ А від коліна Рувима: Бецер з його околицями, Ягцу з його околицями,
- ³⁷ Кедемот з його околицями та Мефаат з його околицями: чотири міста.
- ³⁸ А від коліна Гада: захисне для вбивців місто Рамот у Гілеаді з його околицями, Махнаїм з його околицями,
- ³⁹ Хешбон з його околицями та Язер з його околицями: всього чотири міста.
- ⁴⁰ Всього міст, що одержали за жеребом потомки Мерарі. тобто решта родин левітів, за їхніми родинами, було дванадцять.
- ⁴¹ Всіх левітських міст серед посіlostей синів Ізраїля було сорок вісім з їхніми околицями.
- ⁴² Кожне з тих міст мало довколишні пасовиська, так було з усіма тими містами.
- ⁴³ Так дав Господь Ізраїлеві всю землю, про яку клявсь був, що дасть батькам їх, і вони її зайняли й у ній осілись.
- ⁴⁴ І дарував їм Господь навкруги спокій, як поклявсь був батькам їхнім. Ніхто з їхніх ворогів проти них не встоявся. Усіх їхніх ворогів Господь віддав їм у руки.
- ⁴⁵ З усіх добрих обітниць, що Господь дав був домові Ізраїля, ні одна не була марною: все здійснилось.

РОЗДІЛ: 22

Тоді Ісус покликав рувимлян, гадіїв і півколіна Манассії,

² і до них мовив: “Ви допильнували все, що заповідав вам Мойсей, слуга Господній, і слухалися мого голосу в усьому, що я був велів вам.

³ За такий довгий час аж по цей день ви не покидали братів ваших і вірно додержували заповіді Господа, Бога вашого.

⁴ І оце тепер, коли Господь, Бог ваш, дав спокій братам вашим, як був обітував їм, повертайтеся та йдіть собі до наметів ваших, у землю вашого наділу, що його Мойсей, слуга Господній, дав вам по тім боці Йордану.

⁵ Але вельми пильнуйте, щоб виконували заповіт і закон, що заповідав вам Мойсей, слуга Господній: любити Господа, Бога вашого, ходити всіма його путями, пильнувати заповіді його, триматись його міцно та служити йому всім вашим серцем і всією вашою душею.”

⁶ Ісус поблагословив їх та й відпустив, і вони пішли до своїх наметів.

⁷ Одній половині коліна Манассії дав Мойсей наділ у Башані, а другій дав Ісус разом з їхніми братами по цей бік Йордану, на захід. А коли відпустив їх Ісус до їх наметів, то поблагословив їх,

⁸ і сказав їм: “З великими скарбами, з дуже великими стадами, з сріблом і золотом, з міддю й залізом і безліччю одежі вертаєтесь ви до наметів ваших; розділіть же здобич ворогів ваших з вашими братами.”

⁹ Тож вертаючись додому, сини Рувима, сини Гада й півколіно Манассії двигнулися від синів Ізраїля з Шіло, що в Ханаан-землі, щоб іти в Гілеад-землю, у належний їм наділ, яким заволоділи були за Господнім повелінням через Мойсея.

¹⁰ Як же сини Рувима, сини Гада й півколіна Манассії прийшли в край коло Йордану, що був у Ханаан-землі, збудували вони там над Йорданом жертвник, і то величний на вигляд.

¹¹ Почули сини Ізраїля, як інші говорили: “Он сини Рувима, сини Гада та півколіно Манассії збудували жертвник навпроти Ханаан-землі, в краю над Йорданом, по стороні, приналежній до синів Ізраїля.”

¹² Довідавшись про це, зібралась у Шіло вся громада синів Ізраїля, щоб іти на них війною.

¹³ Але наперед сини Ізраїля послали були до синів Рувима, синів Гада й півколіна Манассії в Гілеад-землю Пінхаса, сина священика Єлеазара,

¹⁴ й десять князів з ним, по одному з кожного коліна всіх синів Ізраїля, а кожен з них був головою свого батьківського роду між тисячами Ізраїля.

¹⁵ Прийшли вони до синів Рувима, до синів Гада та до півколіна Манассії в Гілеад-землю й ось як до них промовили:

¹⁶ “Так каже вся громада Господня: Що це за зрада, що ви вчинили проти Бога Ізраїля, відвернувшись сьогодні від Господа й спорудивши собі жертвник, щоб бунтуватися сьогодні проти Господа?

¹⁷ Хіба нам мало провини в Пеорі, від якої ми не очистились і досі, й тієї кари, що спіткала громаду Господню,

¹⁸ що ви ще й сьогодні відвертаєтесь від Господа? Бож, коли ви сьогодні повстаєте проти Господа, то взавтра він розгнівається на всю громаду Ізраїля.

¹⁹ Якщо ж належна вам земля здається нечистою, то перейдіть у землю, що належить Господеві, де перебуває намет Господній і беріть посілість поміж нами, але проти Господа не повставайте та й нас до бунту не втручайте, споруджуючи собі окремий жертвник, окрім жертвника Господа, Бога нашого.

²⁰ Хіба не впав гнів Господній на всю громаду Ізраїля, коли Ахан, син Зераха, тяжко провинився, зазіхнувши на прокляте добро? Дарма що був один; а не тільки він один згинув за свій гріх.”

²¹ Тоді сини Рувима, сини Гада й півколіна Манассії відповіли головам тисяч Ізраїля:

²² “Бог, Бог Господь! Бог, Бог Господь! Він це знає та й Ізраїль нехай це знає: коли воно сталося, щоб зчинити бунт або зраду проти Господа, нехай нас нині не врятує!

²³ Як ми спорудили собі жертвник, щоб відвернутись від Господа та щоб приносити на ньому всепалення й офіри, або на те, щоб приносити на ньому мирні жертви, хай сам Господь це розсудить!

²⁴ Ні! ми тільки дбаючи й думаючи про те так вчинили, щоб ваші потомки колись не спитали наших: що, мовляв, вам таке Господь, Бог Ізраїля?

²⁵ Таж Господь поклав границю між нами й вами, о сини Рувима і сини Гада, - Йордан. Нема для вас ніякої частки в Господі. І таким чином ваші потомки відопхнули б наших потомків від почитання Господа.

²⁶ Тому й нарадились ми: от що вчинімо: спорудьмо собі жертвник, не для всепалень, не для жертв,

- ²⁷ але щоб він був свідком між нами й вами та між нашими після нас потомками, що ми хочемо почитати Господа в його приязності нашими всепаленнями, нашими кривавими жертвами й нашими мирними жертвами та щоб ваші потомки колись нашим потомкам не казали: Немає вам ніякої частини в Господі.
- ²⁸ Тому й думали ми: якщо вони колись казатимуть таке нам або нашим потомкам, ми відповімо: Дивіться на подобу жертовника Господнього, що зробили батьки наші, не для всепалення й не для кривавих жертв, ні! - а на те тільки, щоб він був свідком між нами і вами.
- ²⁹ Хай не буде цього в нас довіку, щоб ми повставали проти Господа чи відверталися від Господа сьогодні, будуючи жертовник для всепалення, для офіри та для кривавих жертв, крім жертовника Господа, Бога нашого, що стоїть перед його наметом.”
- ³⁰ Пінхас священик і князі громадські та голови тисяч Ізраїля, що були з ним, почувши слова, що промовляли сини Рувима, сини Гада та сини Манассії, задовольнилися тим.
- ³¹ І мовив Пінхас, син Єлеазара священика, до синів Рувима, синів Гада та синів Манассії: “Сьогодні ми переконалися, що Господь перебуває між вами, бо ви не вчинили цієї проти Господа зради. Цим вирятували ви синів Ізраїля від руки Господньої.”
- ³² Повернувшись тоді Пінхас, син Єлеазара священика, й князі назад із Гілеад-землі від синів Рувима та синів Гада в Ханаан-землю до синів Ізраїля й вияснили вони їм справу.
- ³³ Сини Ізраїля вдовольнилися і благословили Бога й не думали більше про те, щоб іти на них війною, щоб спустошити край, де осілись сини Рувима та сини Гада.
- ³⁴ І назвали сини Рувима й сини Гада жертовник “Ед”, бо він, мовляв, свідкує між нами, що Господь - є Бог.

РОЗДІЛ: 23

І минуло багато часу; Господь дав Ізраїлеві навкруги спокій від усіх ворогів його, та й Ісус постарів і був уже ветхий деньми.

² І скликав Ісус усього Ізраїля, старших його, голів його, суддів його й начальників та й промовив до них: “Старий оце я та й похилі мої літа.

³ Ви бачили все, що вчинив Господь, Бог ваш, з усіма народами цими задля вас і як сам Господь, Бог ваш, воював за вас.

⁴ Дивіться: я розділив за жеребом між вами на власність для колін ваших оці народи, що я вигубив був від Йордану аж до Великого моря на заході сонця.

⁵ Ті ж, що ще zostалися, сам Господь, Бог ваш, порозкидає їх перед вами, він прожене їх перед вами, й ви заволодієте їхнім краєм, як вам обітував був Господь, Бог ваш.

⁶ Тому старайтеся чимдуж допильновувати й робити все те, що написане в книзі закону Мойсея, не відхиляючись від нього ні праворуч, ні ліворуч.

⁷ Не змішуйтеся з цими народами, що лишаються ще між вами; не прикликайте імени богів їхніх, не кляніться ними, не служіть їм і не припадайте перед ними.

⁸ Ви маєте держатись Господа, Бога вашого, як це чинили ви були по цей день.

⁹ Тому й попроганяв Господь з-перед вас народи великі й сильні: ніхто не встояв перед вами аж по сьогодні.

¹⁰ Один з вас тисячу гнатиме (перед собою), сам бо Господь, Бог ваш, буде за вас

воювати, як це він вам був обітував.

11 Пильнуйте ж вельми, ради життя вашого, щоб любити Господа, Бога вашого.

12 Бо як ви відвернетесь назад і пристанете до залишків цих народів, що zostались між вами, мішаючися з ними сватанням, та підете до них і вони до вас,

13 то зятяйте собі добре, що Господь, Бог ваш, не буде більше проганяти з-перед вас оці народи, і вони будуть для вас сіткою й сильцем, бичем на ребрах ваших і колючкою в очах ваших, аж покіль не зникнете з цієї хоро- шої землі, що Господь, Бог ваш, дав вам.

14 Ось сьогодні я на шляху, що ним мусить пройти увесь мир. Тож признайте всім серцем вашим і всією вашою душею, що з добрих обітниць, які Господь, Бог ваш, дав вам, усі вони для вас справдились, ані одна з них марною не стала.

15 Але як здійснилась на вас кожна добра обітниця, що її Господь, Бог ваш, дав вам, так само наведе на вас Господь усяке лихо, аж поки не викоринить вас із цієї хорошої землі, що Господь, Бог ваш, дав вам.

16 Коли переступите союз Господа, Бога вашого, що його він уклав з вами, та й підете служити богам іншим і кланятися перед ними, то гнів Господній на вас запалає і ви притьмом зникнете з цієї гарної землі, яку він дав вам."

РОЗДІЛ: 24

3ібрав тоді Ісус усі коліна Ізраїля в Сихемі й покликав старших Ізраїля, голів його, суддів його й начальників його, і стали вони перед Богом.

2 Ісус сказав до всього народу: "Так сказав Господь, Бог Ізраїля: Ваші батьки, Терах, батько Авраама й Нахора, давно колись жили по тім боці ріки й служили богам іншим.

3 Але я взяв батька вашого Авраама з країни, що по той бік ріки, водив його по всій землі Ханаанській, розмножив його потомків і дав йому Ісаака.

4 Ісаакові ж я дарував Якова та Ісава, і дав Ісавові на власність Сеїр-гору. Яків же й сини його пішли в Єгипет.

5 Тоді послав я Мойсея та Арона й покарав Єгипет чудесами, що творив посеред нього. Потім я вивів вас.

6 Я вивів, отже, батьків ваших з Єгипту. І як ви прийшли до моря, кинулись єгиптяни з колісницями й вершниками навздогін за вашими батьками до Червоного моря.

7 І ті закликали голосно до Господа, і він поставив між вами і єгиптянами гу сту мряку, і навів на них море, й воно їх затопило. Ви бачили на власні очі, що я вчинив у Єгипті. Потім ви довгий час жили в пустині.

8 А згодом увів я вас у землю аморіїв, що сиділи по тім боці Йордану, й воювали вони з вами, та я віддав їх вам у руки, й ви заволоділи їхньою землею, і я вигубив їх перед вами.

9 Потім устав Балак, син Ціпора, цар моавський, і запопався воювати з Ізраїлем; послав він також по Валаама, сина Беора, щоб вас проклясти.

10 Та я не хотів слухати Валаама, тому він ще й поблагословив вас, і таким робом я визволив вас з його рук.

11 Коли ж ви перейшли через Йордан і дійшли до Єрихону, то єрихонці заходилися воювати з вами, а також і аморії, перізії, ханааняни, хеттити, гіргашії, хіввії та євусії, але я віддав їх вам у руки.

12 Я послав поперед вас шершнів, і вони прогнали з-перед вас їх, отих двох царів

аморійських, не меч твій і не лук твій.

13 Дав я вам землю, над якою ви не трудилися, і міста, яких ви не будували, а одначе ви в них осіли і їсте плоди виноградників та оливних гаїв, яких ви не садили.

14 Тож бійтесь Господа й служіть йому щиро та вірно й усуньте геть богів, яким ваші батьки служили по тім боці ріки та в Єгипті, і служіть Господеві.

15 Коли ж вам не любо служити Господеві, то вибирайте собі сьогодні, кому хочете служити: чи богам, яким служили батьки ваші по той бік ріки, чи богам аморіїв, у землі яких ви живете; я ж і мій дім служитимемо Господеві.”

16 І відповів народ: “Ні! Не буде того, щоб ми покинули Господа, щоб служити богам іншим.

17 Бо Господь - Бог наш; він вивів нас і батьків наших з Єгипетської землі, з дому неволі, і створив перед нашими очима ці великі чудеса й оберігав нас усюди в дорозі, що нею ми ходили, й між усіма народами, що через них ми проходили.

18 Господь прогнав перед нами всі народи й аморіїв, що жили в цій землі. Тож і ми служитимемо Господеві, бо він - Бог наш.”

19 Ісус сказав до народу: “Не можете ви служити Господеві (і чужим богам), бо він - святий Бог, Бог ревнивий; не простить вам ваших переступів і гріхів ваших.

20 Як покинете Господа й служитимете богам чужоземним, він відвернеться від вас, і після того, як був до вас добрий, наведе на вас лихо й вигубить вас.”

21 Народ же відказав Ісусові: “Ні! Ми таки Господеві будемо служити!”

22 Тоді Ісус сказав до народу: “Ви свідки проти себе самих, що вибрали для себе служити Господеві.” Вони ж сказали: “Так, ми свідки.”

23 “Тому викиньте геть богів чужоземних, що між вами і прихиліть ваше серце до Господа, Бога Ізраїля.”

24 І мовив народ до Ісуса: “Ми будемо служити Господу, Богу нашому, й голосу його слухатися.”

25 І уклав Ісус того дня союз із народом і дав йому в Сихемі закон та право.

26 І написав він ці слова в книзі закону Божого, і взяв великий камінь та й поставив його під дубом, що був при святині Господній.

27 І Ісус промовив до всього народу: “Оцей камінь буде свідком проти нас, бо він чув усі слова, що Господь до нас говорив; тож нехай буде свідком проти вас, щоб ви не зрікались Господа, Бога вашого.”

28 Після того відпустив Ісус народ, кожного в свій наділ.

29 По цих подіях помер Ісус Навин, слуга Господній, маючи віку сто десять років.

30 І поховали його в землі його спадкоємства, в Тімнат-Сераху на Ефраїм-горі, на північ від гори Гааш.

31 Служив Ізраїль Господеві за весь час Ісуса та за весь час старших, що пережили Ісуса й що знали всі діла Господні, які він зробив для Ізраїля.

32 Кості ж Йосифа, що сини Ізраїля принесли з Єгипту, поховано в Сихемі, на тій частині поля, що Яків купив у синів Хамора, батька Сихема, за сто срібняків. І воно стало власністю потомків Йосифа.

33 Помер і Єлеазар, син Арона, й поховано його в Гівеа Пінхаса, його сина, що був йому даний на Ефраїм-горі.